

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Телстов О.С.; д.е.н., проф., аспірант Летуновська Н.Є., аспірант,
Провозін М.В., аспірант

Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

За часів планової економіки взаємовідносини між підприємствами мали постійний характер. Стабільність замовлень забезпечувала впевненість керівництва у майбутньому та давала можливість розробляти не лише виробничий бюджет, а й розвивати відповідну інфраструктуру територій та виділяти кошти на соціальне забезпечення працівників. Оскільки практично кожне місто мало промислові підприємства, то й розвивалася рівномірно економіка та інфраструктура різних регіонів.

У теперішній же час соціальна інфраструктура промислових компаній зазнає докорінних змін. За 21 рік після розпаду СРСР втрачено до 50 % об'єктів соціальної сфери, що були в підпорядкуванні вітчизняних підприємств. Закрито більше 48 % санаторіїв-профілакторіїв, 32 % дитячих оздоровчих таборів, 39 % палаців культури. Так, у Сумській області на кінець 2011 року залишилося лише 3 санаторії. Для порівняння – у 1990 році їх було 8. Працюють тільки 16 баз відпочинку, при тому, що в тому ж 1990 році функціонував 51 заклад такого типу. У цілому ж у 90-х роках ХХ століття об'єктів соціальної інфраструктури сфери культури клубного типу було понад 1000 по всій області. На сьогодні їх трохи більше 600 (частина з яких у незадовільному стані) [1]. Те ж відбувається й з іншими об'єктами соціальної сфери відомчого підпорядкування. Крім того, на зміну промисловим підприємствам приходять торгівельні та фірми, що надають різноманітні послуги. Такі підприємства не є містоутворюючими. Вони якщо й створюють об'єкти соціальної сфери, то лише на комерційній основі.

Аналіз табл. 1 дає можливість зробити висновок про скорочення закладів соціальної сфери, що підпорядковані підприємствам м. Суми в порівнянні з 90-ми роками ХХ століття. В існуючих умовах цей процес буде продовжуватися, про що свідчить недавня заява керівництва ПАТ «СМНВО ім. Фрунзе» про фактичне «скидання» ще одного об'єкту соціальної сфери – палацу культури (і це після ряду вже закритих закладів, таких як «Клуб юного техника», стадіон «Авангард», власні об'єкти медичного забезпечення тощо).

На сьогодні більшість міст втрачає свої ті чи інші промислові об'єкти. Підприємства зменшують штат працюючих та активно шукають інші шляхи економії коштів. Тому їм не тільки не до розвитку інфраструктури, а навіть до її підтримки в належному стані. Поновлення йде тільки за рахунок благодійної та спонсорської допомоги невеликої кількості нових власників,

а також місцевих бюджетів, яких явно не вистачає. Тому розвивається інфраструктура лише центральних міст (як то Київ чи Севастополь). Це призводить до негативних наслідків, що відображаються як у поступовому відставанні в соціально-економічному плані периферійних регіонів, так і в надмірній екологічній завантаженості великих міст із зростанням джерел забруднення навколишнього середовища [2].

Таблиця 1

Наявність об'єктів соціальної сфери в найбільших сумських підприємств (90-ті роки ХХ століття та сучасний стан)

Підприємства	Об'єкти соціальної інфраструктури											
	Об'єкти медичного забезпечення		Дитячі садки		Дитячі оздоровчі табори		Санаторії, бази відпочинку		Палаці культури		Стадіони	
	I*	II*	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
ПАТ «СМНВО ім. Фрунзе»	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-
ПАТ «Сумі-хімпром»	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-
ВАТ «Електрон»	-	-	+	-	+	-	+	-	-	-	+	-
ВАТ «Насос-енегомаш»	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	-
ВАТ «ЧРЗ»	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	+	-
ВАТ «Промстрой»	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-
Всього	2	1	6	0	4	2	3	2	3	2	4	0

* – примітка: I – 1990-ті роки; II – сучасний стан

Така територіальна неузгодженість інтересів потребує вирішення, що має ґрунтуватися на поєднанні активізації соціальної та екологічної політики регіонів, з чим пов'язане популярне сьогодні поняття соціальної відповідальності, що полягає в одночасному досягненні високої якості життя та проведенні політики ресурсозбереження. Важливу роль у цій двосторонній системі відіграють підприємства, що здатні сформувати сильну соціальну основу, а також є важливим компонентом гармонізації відносин суспільства в екологічній сфері.

1. Статистичний щорічник Сумської області за 2011 рік. – Суми: Головне управління статистики у Сумській області, 2012. – 672 с.

2. Балацький О.Ф. Прогнозування динаміки соціально-економічного розвитку території / О.Ф. Балацький, О.М. Теліженко, С.М. Ілляшенко // Інвестиційне забезпечення соціально-економічного розвитку міста: монографія / за заг. ред. А.О. Єпіфанова, Т.А. Васильової. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – С. 45-64.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 259-261.